

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 7/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesi- huoltolain sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä helmikuuta 2014 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi vesihuoltolain sekä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (HE 218/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi maa- ja metsätalousvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Antti Belinskij, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitussihteeri Erja Werdi ja lakimiesharjoittelija Santeri Syrjälä, ympäristöministeriö

- yhdyskuntatekniikan päällikkö Kirsi Rontu, Suomen Kuntaliitto
- lakimies Leena Penttinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toimitusjohtaja Osmo Seppälä ja lakiasiain päällikkö Anneli Tiainen, Suomen Vesilaitosyhdistys ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet:

- oikeustieteen lisensiaatti Pasi Kallio, filosofian tohtori Kirsi Kuoppamäki ja filosofian tohtori, dosentti Susanna Lehvävirta, Viides ulottuvuus — Viherkatot osaksi kaupunkia -tutkimusohjelma, Helsingin yliopisto
- Suomen ympäristökeskus.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen yleisenä tavoitteena on varmistaa turvallisten ja kohtuuhintaisten vesihuoltopalvelujen saatavuus sekä parantaa sade- ja sulamisvesien eli hulevesien hallintaa. Ympäristönsuojelun näkökulmasta esityksen tärkeimmät muutokset liittyvät hulevesien hallinnan tehostamiseen, viemäriverkostojen asianmukaiseen ylläpitoon ja vesihuollon häiriötilanteiden nykyistä parempaan hallin-

taan. Uudistuksen tarkoituksena on parantaa erityisesti varautumista rankkasateisiin ja taajamatulviin sekä vähentää käsittelemättömien jätevesien vuotoja ja ohijuoksutuksia jätevedenpuhdistamoilla. Valiokunta pitää tärkeänä hulevesien kokonaishallinnan parantamista sään ja vesiolojen äärevöityessä ilmastonmuutoksen myötä.

Nykyinen vesihuoltolaki on yleisesti ottaen toiminut varsin hyvin. Vesihuoltolaitosten vesi-

johtoverkoston piirissä on tällä hetkellä noin 90 prosenttia ja viemäriverkoston piirissä noin 80 prosenttia Suomen talouksista. Voimassa olevaa vesihuoltoon liittyvää sääntelyä on kuitenkin tarpeellista täydentää tai täsmentää. Erityisesti vesihuoltoverkoston puutteellinen ylläpito ja riittämätön peruskorjaus ovat tällä hetkellä vakava ongelma. Keskeisenä puutteena on riittämätön panostus verkoston saneerauksiin. Huonokuntoisten vesijohtojen osuus on noin 6 prosenttia vesijohtoverkoston kokonaispituudesta ja huonokuntoisten viemärien osuus noin 12 prosenttia viemäriverkoston kokonaispituudesta. Valiokunta pitää erittäin tarpeellisena lakiehdotuksen aiempaa kattavampia säännöksiä siitä, että vesihuollosta perittävillä maksuilla tulee kattaa jatkossa sekä vesihuoltolaitoksen uusia korvausinvestointit. Muutostarpeita sääntelyyn aiheuttaa myös tarve parantaa vesihuoltopalvelujen toimintavarmuutta vesihuoltoverkoston kunto ja sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen huomioon ottaen. Lisäksi vesihuoltolaitoksen toiminta ja talous luonnollisessa monopoli asemassa tulee saattaa läpinäkyväksi laitoksen organisaatiomuodosta riippumatta. Valiokunta pitää myös erittäin tarpeellisena vesihuoltolaitosten tiedotuksen lisäämistä.

Nykyiseen vesihuoltolakiin sisältyvä kiinteistön liittämiselvöllisyys laitoksen verkostoon on usein koettu epäoikeudenmukaiseksi tilanteessa, jossa haja-asutusalueella kiinteistökohtainen vesihuolto jo täyttää lainsäädännössä esitetyt vaatimukset. Valiokunta toteaa, että nykyisen vesihuoltolain soveltamisessa on ollut yksittäistapauksissa liittymispakkoa koskevia selkeitä ylilyöntejä. Valiokunta katsoo, että esityksessä liittymispakkoon liittyviä epäkohtia on onnistuneesti korjattu.

Valiokunta toteaa, että eräs keskeinen periaatteellinen muutos vesihuoltolain uudistuksessa on hulevesien ja perustusten kuivatusvesien viemäröinnin irrottaminen vesihuoltolain mukaisesta vesihuollon käsitteestä. Tämä uudistus vaikuttaa vesihuoltolain soveltamisalaan siten, että uuden vesihuoltolain useimpia säännöksiä ei sovelleta huleveden viemäröintiin, vaan hulevesien kokonaisuhallinnasta säädetään nykyistä kat-

tavammin maankäyttö- ja rakennuslakiin lisättävillä uusilla säännöksillä.

Hulevesien kokonaisuhallinnasta ehdotetaan säädettäväksi maankäyttö- ja rakennuslain uudessa 13 a luvussa. Tavoitteena on tarkentaa kuntien tehtäviä hulevesien hallinnassa sekä edistää maanpäällisten hallintakeinojen käyttöä ja hulevesien hallinnan huomioon ottamista alueidenkäytön suunnittelussa. Valiokunta korostaa, että hulevesien onnistunut hallinta edellyttää kokonaisvaltaista maankäytön suunnittelua, joten sen liittäminen selkeämmin osaksi maankäyttö- ja rakennuslakia on tarkoituksenmukainen uudistus. Valiokunta katsoo, että kunnilla on vesihuoltolaitoksia paremmat edellytykset vaikuttaa hulevesien hallintamenetelmien käyttöönottoon, koska kunnat voivat varata vesien imeytykseen ja viivytykseen tarvittavia alueita kaavoituksessa sekä rakennuslupien myöntämisen yhteydessä.

Lakiuudistuksen merkittävä linjaus on lähtökohtainen kieltä johtaa hulevesiä yhteen jätevesien kanssa ns. sekaviemäreissä, ellei erityisesti voida taata viemärijärjestelmän moitteetonta toimintaa. Käytännössä vanhoissa kaupunkikeskustoissa voi säilyä sekaviemärijärjestelmiä, mutta lakiuudistus edellyttää korjaamaan järjestelmiä niin, että pystytään estämään hulevesien aiheuttamat, viemäriä sisältävät ylivuodot vesistöihin ylikuormitetuista pumppaamoista ja jätevedenpuhdistamoista. Viemäriä sisältävien ylivuodot vesistöihin runsaiden sateiden yhteydessä aiheuttavat vesistöissä hygieniao ongelmia ja ääritapauksissa jopa sairastumisriskin. Valiokunta pitää tärkeänä kiinnittää jatkossa erityistä huomiota hulevesien laadun parantamiseen, jotta vastaanottavien vesiekosysteemien kuormitusta voidaan näiltäkin osin vähentää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 13 a lukuun lisättäisiin uudet säännökset myös hulevesisuunnitelmasta. Se olisi uusi teknisiin suunnitelmiin rinnastuva suunnitelma, joka voisi olla osa katusuunnitelmaa tai yleisten alueiden suunnitelmaa. Suunnitelmassa esitettäisiin kunnan hulevesijärjestelmään kuuluvat hulevesien hallinnan ratkaisut ja rakenteet. Kunnan hulevesisuunnitelma olisi laadittava siten, että suunnitelmassa

otettaisiin huomioon sademäärän lisääntyminen, asemakaava, katusuunnitelma ja yleisten alueiden suunnitelma ja että se täyttäisi toimivuuden, turvallisuuden sekä viihtyisyyden vaatimukset. Kunta voisi ehdotetun maankäyttö- ja rakennuslain 13 a luvun perusteella päättää periä myös uudentyypisiä maksuja, joilla voitaisiin kattaa kunnan hulevesijärjestelmän rakentamiskustannuksia ja käyttö- ja ylläpitokustannuksia. Maksut kohdistuisivat niiden kiinteistöjen omistajille ja haltijoille, jotka kuuluisivat kunnan hulevesijärjestelmän vaikutusalueeseen. Valiokunta toteaa, että vaihtoehtoisesti kunta voisi edelleen kattaa hulevesien hallinnasta aiheutuvat kustannukset verovaroin kuten nykyäänkin.

Valiokunta korostaa, että lakiehdotuksessa on onnistuneesti painotettu hulevesien hallintaa varten toteutettavien kosteikkojen viihtyisyys- ja virkistysnäkökohtia, jotka ovat kulttuurisia ekosysteemipalveluja. Valiokunta pitää hyvänä lakiuudistukseen sisällytetyn hulevesisuunnitelman suositeltua kytkemistä viheralue- ja puis-

tosuunnitteluun, mikä on edellytys kulttuuristen ekosysteemipalvelujen täysimääräiselle toteutumiselle. Suomessa saatujen alustavien kokemusten mukaan taajamavesien laadun parantamisella ja purojen kunnostuksella on mahdollista luoda edellytyksiä kaupunkialueilla jopa arvokalaston, kuten taimenten, poikastuotantoon. Tulevaisuudessa on tärkeää kehittää laajasti uusia luonnonmukaisia menetelmiä hulevesien vähentämiseen ja hallintaan. Yksi mielenkiintoinen tulevaisuuden vaihtoehto on viherkattojen kehittäminen tiiviisti rakennetuilla kaupunkialueilla. Eri puolilla maailmaa tehtyjen kokeilujen mukaan viherkattojen avulla voidaan pidättää sadevesiä ja vähentää rankkasateista aiheutuvia tulvariskejä.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Martti Korhonen /vas
vpj. Rakel Hiltunen /sd
jäs. Christina Gestrin /r
Pauli Kiuru /kok
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /ps

Eeva-Maria Maijala /kesk
Tapani Mäkinen /kok
Martti Mölsä /ps
Sari Palm /kd
Raimo Piirainen /sd
Mirja Vehkaperä /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.